

Η ψηφιακή απάντηση στο γρίφο της Ελλάδας και του ευρώ

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ Ι. ΜΑΥΡΟΥ*

Στο ερώτημα «ποιος είναι αυτή τη στιγμή ο πιο αντιπαθητικός άνθρωπος στον πλανήτη;» ο υπουργός Οικονομικών της Γερμανίας, Βόλφγκανγκ Σόιμπλε, θα έβαζε σοβαρή υποψηφιότητα. Η εντυπωσιακή παράσταση που έδωσε τον περασμένο Ιούλιο όταν κρινόταν η τύχη της Ελλάδας στο ευρώ, θα μείνει ανεξίτηλη στη μνήμη όσων έγιναν μάρτυρες της made in Germany ταπείνωσής της.

Στον αντίποδα, ο τότε Έλληνας πρωθυπουργός, Αλέξης Τσίπρας, φιγουράρει ως ένα από τα πλέον συμπαθή πρόσωπα του πλανήτη, χάρη στη δοκιμασία –«σταύρωση» την αποκάλεσε Ευρωπαίος αξιωματούχος– που βίωσε στην κρίσιμη εκείνη διαπραγμάτευση.

Ο «σκληρός» και «τιμωρητικός» Σόιμπλε κι ο «ηρωικός» αλλά «ταπεινωμένος» Τσίπρας συνθέτουν ένα δίδυμο που γεννά διαμετρικά αντίθετα συναισθήματα.

Εγώ συμπονώ και τους δυο εξίσου. Διότι επί της ουσίας βρίσκονται ακριβώς στην ίδια θέση: Αμφότεροι κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν ένα πρόβλημα για το οποίο καμία από τις γνώριμες λύσεις δεν αρκεί, έναν εχθρό που δεν νικείται με κανένα από τα διαθέσιμα όπλα στο οπλοστάσιό τους.

Και πάνω στην απελπισία τους προσκολλώνται στο όπλο που τους είναι πιο οικείο, στην γνώριμη και πολλάκις δοκιμασμένη συνταγή επιτυχίας που τους έχει βγάλει ασπροπρόσωπους μια ολόκληρη ζωή: Ο μεν Σόιμπλε στην αυστηρότητα και την προσήλωση στους κανόνες, ο δε Τσίπρας στην επίκληση των υψηλών ιδανικών και των πανανθρώπινων αξιών.

Η αναμέτρησή τους έληξε και με τους δυο να φεύγουν με ανάμεικτα συναισθήματα και μια αίσθηση Πύρρειου νίκης. Κανείς τους δεν έδειξε να θεωρεί ότι η συμφωνία που επετεύχθη λύνει το πρόβλημα. Έχουν απόλυτο δίκιο, όχι όμως επειδή το ελληνικό χρέος δεν είναι –που δεν είναι– βιώσιμο, ούτε επειδή η δημοσιονομική αυστηρότητα δεν είναι –που δεν είναι– η ενδεδειγμένη συνταγή.

Πολύ φοβάμαι ότι ακόμα κι αν ο Σόιμπλε διατράνωνε την αγάπη του για την Ελλάδα και το λαό της, καλωσόριζε μια γενναία απομείωση του χρέους της και ενθάρρυνε την Αθήνα να αυξήσει μισθούς, συντάξεις υποσχόμενος να πληρώσει με χαρά το λογαριασμό η Γερμανία, το πρόβλημα θα παρέμενε άλυτο.

Και τούτο, διότι το αδιέξοδο στην περίπτωση της Ελλάδας και του ευρώ δεν οφείλεται στην εφαρμογή λάθος συνταγής, αλλά σε ένα πρόβλημα πιο βαθύ και πιο δομικό που ξεπερνά κατά πολύ τα σύνορα τόσο της ίδιας όσο και της Ευρώπης.

Στο υπόβαθρο της μεγάλης μάχης που δίνουν οι ισχυρές κυβερνήσεις του πλανήτη για να βγουν από την χειρότερη κρίση μετά το Μεγάλο Κραχ του '30, επωάζεται μια νέα τάξη πραγμάτων στην παγκόσμια οικονομία, η οποία έχει στη βάση της καταλυτικές τεχνολογικές εξελίξεις, όλες «παιδιά» της μεγάλης ψηφιακής επανάστασης.

Αυτή η μεγάλη ψηφιακή επανάσταση κρύβεται πίσω από την άνευ προηγουμένου γιγάντωση του παγκόσμιου χρηματοοικονομικού τομέα στη χρυσή δεκαετία του 2000, τον ανεξέλεγκτο υπερδανεισμό τραπεζών, κρατών, επιχειρήσεων και πολιτών ανά τον πλανήτη, και τη δημιουργία μιας τεράστιας «φούσκας» που έσκασε εκκωφαντικά το 2008 υπό τη μορφή της μεγάλης πιστωτικής κρίσης.

Για τα παραπάνω κατηγορήθηκαν δικαίως πολιτικοί, τραπεζίτες κι επιχειρηματίες, οι πρώτοι για την καταστροφική τους απόφαση να χαλαρώσουν το ρυθμιστικό πλαίσιο για τις τράπεζες και οι δεύτεροι για τις εγκληματικές τους πρακτικές με τις οποίες εξαπάτησαν το διεθνές επενδυτικό κοινό και τους καταθέτες.

Στην πραγματικότητα όμως καμία απόφαση για απορρύθμιση του τραπεζικού κλάδου ή κακή πρακτική τραπεζιτών και επενδυτικών ομίλων δεν θα είχε τον αντίκτυπο που κατέληξε να έχει αν δεν υπήρχαν τα ψηφιακά εργαλεία που εξυπηρετούσαν την ταχύτατη διακίνηση των κεφαλαίων και τη δημιουργία σύνθετων και πολύπλοκων επενδυτικών προϊόντων που με τη σειρά τους επέτρεπαν τον συγκεκαλυμένο υπερδανεισμό προσώπων, οργανισμών και κυβερνήσεων, όπως π.χ. η ελληνική.

Όσο όμως η ψηφιακή τεχνολογία στάθηκε η βάση για να δημιουργηθεί η φούσκα του παγκόσμιου χρέους, άλλο τόσο λειτούργησε καταλυτικά για να σπάσει και να πυροδοτήσει την μεγάλη πιστωτική κρίση, μια ιδιαίτερα επώδυνη έκφανση της οποίας βιώνει σήμερα η Ελλάδα.

Και τούτο διότι η τεχνολογική μετάβαση από έναν αναλογικό σε έναν ψηφιακό κόσμο έγινε πολύ γρήγορα και οι κοινωνίες/οικονομίες δεν πρόλαβαν να αναπροσαρμόσουν ανάλογα τις δομές τους. Για την ακρίβεια, οι γνώριμες δομές καταρρέουν μέσα στον εαυτό τους λόγω ακριβώς της ψηφιακής τεχνολογίας που πιέζει ασφυκτικά για νέα πλαίσια, νέα μοντέλα, νέες λύσεις στα παλιά προβλήματα.

Η διείσδυση των ηλεκτρονικών συναλλαγών -που έγιναν δυνατές ακριβώς χάρη στην ψηφιακή τεχνολογία- τείνει προς το απόλυτο, δηλαδή στο σημείο εκείνο που το χρήμα θα πάψει να υφίσταται στην υλική του μορφή (κέρματα και χαρτονομίσματα) και θα υφίσταται μόνο στην άυλη, ηλεκτρονική του μορφή. Σε αυτήν τη μορφή ωστόσο, παύει να υφίσταται και η αναγκαιότητα κατάθεσής του στις τράπεζες!

Το ψηφιακό χρήμα είναι κοντά μας εδώ και δεκαετίες, όμως μόλις τώρα η διάδοσή του έφτασε σε τέτοια επίπεδα ώστε να διαφαίνεται μια από τις μεγαλύτερες επιπτώσεις του, η κατάρρευση του μοντέλου της λιανικής τραπεζικής!

Όταν το χρήμα στην φυσική του μορφή εξαλειφθεί, όπως πολύ σύντομα αναμένεται να γίνει, οι έννοιες κατάθεση κι ανάληψη θα έχουν χάσει το νόημά τους. Τα ATM και τα ταμεία στις τράπεζες δεν θα έχουν λόγο ύπαρξης. Ούτε τελικά οι εμπορικές τράπεζες έτσι όπως τις γνωρίζουμε σήμερα. Όμοια αναμένεται να επανακαθοριστεί και ο τρόπος με τον οποίο χορηγούνται δάνεια, σήμερα αποκλειστικό προνόμιο των τραπεζών, που όμως συνδέεται ευθέως με τη δυνατότητά τους να προσελκύουν καταθέσεις, η οποία –λόγω της ψηφιακής τεχνολογίας- πνέει τα λοίσθια.

Με άλλα λόγια, οι τράπεζες τις οποίες ο κ. Σόιμπλε (κι όχι μόνο) προσπαθεί απελπισμένα να στηρίξει με τα μοντέλα λιτότητας ανά την Ευρώπη πάσχουν από έναν ψηφιακό καρκίνο που τρώει τα σωθικά τους και αργά ή γρήγορα θα χρειαστεί να αντιμετωπιστεί ριζικά. Η λύση στο πρόβλημα των πιστωτικών οργανισμών δεν μπορεί να εξαντλείται σε θεραπείες-σοκ στα θύματά τους, όπως η ελληνική κυβέρνηση, αλλά αναπόφευκτα θα πρέπει να περιλάβει και τον μετασχηματισμό του περίφημου μονεταριστικού μοντέλου, στο οποίο βασίζεται η ίδια η Ευρωζώνη. Η συνειδητοποίηση αυτής της αναγκαιότητας -με την βιαιότητα των αλλαγών που αυτή συνεπάγεται- όχι εξ αιτίας πολιτικών πιέσεων ή κάποιας κοινωνικής κι αριστερού τύπου επανάστασης, αλλά μη αναστρέψιμων τεχνολογικών εξελίξεων, είναι που κάνει τον Σόιμπλε να αντιστέκεται τόσο λυσσαλέα σε οτιδήποτε είχε να προτείνει η ελληνική πλευρά. Τόσο ο ίδιος, όσο και η ολόκληρη η ευρωπαϊκή ελίτ έχουν αρνούνται πεισματικά το αναπόφευκτο.

Το ίδιο όμως και η Αθήνα. Η εκτεταμένη διαφθορά σε Δημόσιο -ιδιωτικό τομέα, η περίφημη διαπλοκή, η ανεξέλεγκτη φοροδιαφυγή και εισφοροδιαφυγή που χαρακτηρίζουν μεταξύ πολλών άλλων την ελληνική κοινωνία και οικονομία απειλούνται ευθέως με εξαφάνιση όχι λόγω πολιτικής βούλησης, ούτε κάποιας πίεσης από το εξωτερικό ή το εσωτερικό της Ελλάδας, αλλά λόγω... ψηφιακής τεχνολογίας. Στην προοπτική πλήρους αντικατάστασης του χρήματος στην φυσική του μορφή από ψηφιακές, ηλεκτρονικές συναλλαγές, οι οποίες καταγράφονται, εντοπίζονται, ελέγχονται και φιλτράρονται σε πραγματικό χρόνο και δίχως ανθρώπινη παρέμβαση, λέξεις όπως «φοροδιαφυγή», «λαθρεμπόριο», «διαφθορά» χάνουν το νόημά τους.

«Και τι περιμένουμε για να το κάνουμε, τότε;» είναι η ερώτηση που τίθεται άμεσα. Η απάντηση κρύβεται στο γεγονός ότι πίσω από λέξεις όπως «φοροδιαφυγή», «εισφοροδιαφυγή», «διαφθορά» και «λαθρεμπόριο» κρύβονται συμφέροντα που είναι πολύ πιο εκτεταμένα και πλειοψηφικά στην ελληνική κοινωνία απ' ό,τι πιστεύουμε και μια ριζική, «ψηφιακή» τους αντιμετώπιση συνεπάγεται βιαιότερες αλλαγές και ανακατατάξεις. Αυτό είναι κάτι που το γνωρίζουν στο σύνολό τους οι πολιτικές και οικονομικές ελίτ της χώρας. Γι' αυτό και καθυστερούν τις όποιες - σωστές ή λάθος - μεταρρυθμίσεις

εισηγούνται οι Ευρωπαίοι. Αυτό που δεν γνωρίζουν, όμως, είναι ότι πως είτε αναβάλουν, υπονομεύσουν είτε εφαρμόσουν επιλεκτικά ή πλήρως τα Μνημόνια, δεν πρόκειται να αποφύγουν το αναπόφευκτο: την ψηφιακή μετάλλαξη της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας και την ελέω ψηφιακής τεχνολογίας αποβολή τοξικών φαινομένων/δομών όπως η διαφθορά, η φοροδιαφυγή και το λαθρεμπόριο.

** Executive Coach, Δημοσιογράφος και Ερευνητής ICRS*